

PVN likuma grozījumi strukturēto e-rēķinu ieviešanā 3/18/25

Digitālā transformācija publiskajā un privātajā sektorā strauji attīstās, un viens no tās centrālajiem elementiem ir dokumentu aprites digitalizācija. 2025. gada 17. aprīlī Finanšu ministrija (FM) iesniedza publiskai apspriešanai grozījumus Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likumā, lai pielāgotu to Grāmatvedības likumā noteiktajām prasībām par strukturēto elektronisko rēķinu jeb e-rēķinu noformēšanu. Šīs izmaiņas ir nozīmīgs solis ceļā uz pilnībā digitalizētu un efektīvu grāmatvedības un nodokļu administrēšanas sistēmu Latvijā.

Kas mainīsies?

Saskaņā ar 2024. gada oktobrī pieņemtajiem Grāmatvedības likuma grozījumiem, no 2026. gada 1. janvāra visiem uzņēmumiem, Grāmatvedības likuma subjektiem, būs pienākums noformēt rēķinus, kas izrakstīti par precēm vai pakalpojumiem B2B darījumos, kā strukturētus elektroniskos rēķinus. Savukārt B2G jeb uzņēmumu un valsts iestāžu darījumos šī prasība stājusies spēkā jau no 2025. gada 1. janvāra.

Strukturēts e-rēķins nozīmē rēķinu, kas ir izveidots digitālā formā pēc noteikta standarta, kas Latvijā atbilst PEPPOL BIS Billing 3.0 specifikācijai. Tas nodrošina rēķina automatisku apstrādi sistēmās, samazina cilvēkisko kļūdu risku un palielina datu kvalitāti.

Kā minētais ietekmēs PVN rēķinu izrakstīšanu?

Šobrīd saskaņā ar PVN likumu PVN rēķins var būt gan papīra, gan elektroniskā formā, ja vien tiek nodrošināts tā autentiskums, integritāte un salasāmība. Elektroniskās formas rēķina izmantošanai šobrīd nepieciešama rēķina saņēmēja piekrišana, kas būtiski ierobežo strukturēto e-rēķinu izmantošanu.

Jaunajā PVN regulējumā ieviesta būtiska izmaiņa: ja rēķins ir izrakstīts kā strukturēts elektroniskais rēķins, tad PVN maksātājam vairs nav jāsaņem apstiprinājums šādai formai no rēķina saņēmēja. Šī pieeja saskaņota ar Eiropas Savienības nesen pieņemto PVN pakotni "PVN digitālajā laikmetā".

Tiek novērsti arī gadījumi, kad uzņēmumam par vienu un to pašu darījumu būs jāizsniedz divi dažādi dokumenti – viens kā attaisnojuma dokuments grāmatvedībai un otrs kā PVN rēķins. Ar jaunajiem PVN likuma grozījumiem tiks precizēts, ka strukturētais elektroniskais rēķins, kas satur visus PVN likumā noteiktos rekvizītus, varēs vienlaikus kalpot gan kā attaisnojuma dokuments, gan kā PVN rēķins.

E-rēķinu aprites kanāli – trīs iespējas uzņēmumiem

Lai atvieglotu strukturēto e-rēķinu ieviešanu, tiks nodrošināti trīs alternatīvi e-rēķinu nosūtīšanas veidi:

- Valsts bezmaksas risinājums – e-adrese, ko varēs izmantot uzņēmumi ar ierobežotiem resursiem vai nelielu darījumu apjomu;
- E-rēķinu operatori – profesionāli pakalpojumu sniedzēji, kas nodrošinās maksas risinājumus ar plašākām funkcionalitātēm un automatizācijas iespējām;
- Tiešā integrācija – individuāli vienojoties starp darījuma pusēm, izmantojot, piemēram, e-pastu vai programmatūras saskarnes.

Šāda pieeja ļauj uzņēmumiem izvēlēties vispiemērotāko risinājumu atbilstoši savām tehniskajām un finansiālajām iespējām.

Saskaņošana ar ES prasībām

Latvijas PVN likuma grozījumi ir izstrādāti, ievērojot Eiropas Savienības regulējumu, īpaši PVN direktīvu 2006/112/EK un jauno "PVN digitālajā laikmetā" (VAT in the Digital Age) pakotni. Šī iniciatīva paredz strukturētu e-rēķinu obligātu ieviešanu pārrobežu darījumos un iespēju paplašināt to arī uz iekšzemes darījumiem bez nepieciešamības saņemt īpašu atļauju no Eiropas Komisijas.

2025. gada 11. martā ES Padome apstiprināja minēto pakotni, kas stāsies spēkā pakāpeniski līdz 2030. gadam. Latvijā pieņemtie Grāmatvedības likuma un PVN likuma grozījumi atbilst šai pakotnei, nodrošinot savlaicīgu un saskaņotu integrāciju ES digitālajā PVN sistēmā.

Ietekme uz uzņēmējiem un nākotnes perspektīva

Strukturēto e-rēķinu ieviešana ne tikai nodrošina LR normatīvā regulējuma atbilstību ES prasībām, bet arī rada pamatu digitālās ekonomikas attīstībai. Uzņēmumiem tas nozīmēs sākotnējās izmaksas par sistēmu pielāgošanu vai jaunu risinājumu ieviešanu, taču ilgtermiņā – būtisku administratīvā sloga samazinājumu.

Automatizēta rēķinu apmaiņa ļaus samazināt manuālu datu ievadi, uzlabos naudas plūsmas pārskatāmību, kā arī sniegs priekšrocības finanšu analīzē un atskaitēs. Savukārt Valsts ieņēmumu dienestam tas dos iespēju efektīvāk analizēt darījumus un cīnīties ar PVN izkrāpšanām, nodrošinot taisnīgāku konkurenci.

Secinājumi

PVN likuma grozījumi e-rēķinu kontekstā ir solis tuvāk digitalizētai, efektīvai un caurspīdīgai uzņēmējdarbības videi Latvijā. Uzņēmumiem ir svarīgi savlaicīgi sākt gatavoties šīm izmaiņām – izvērtējot pašreizējos procesus, piesaistot IT risinājumu partnerus un uzlabojot darbinieku digitālās prasmes. Strukturētais e-rēķins nav tikai jauns formāts – tas ir instruments, kas mainīs pašus grāmatvedības pamatus, veicinot datu integritāti, operativitāti un savlaicīgu atskaišu sniegšanu.

Grāmatvedības digitālā transformācija vairs nav tāla nākotne – tā jau ir tagadne, kurai Latvijas uzņēmumiem iesakām pielāgoties jau šodien.